

ARCHIVUM ANATOLICUM (ArAn)	16/2	2022	299-303
----------------------------	------	------	---------

N/K ARŞİVİNDEN SU ORDALI'NE DEĞİNEN BİR ÖDEME LİSTESİ

Salih ÇEÇEN*

Makale Bilgisi

Başvuru: 07 Kasım 2022

Kabul: 12 Kasım 2022

Makale Türü: Araştırma Makalesi

Article Info

Received: November 07, 2022

Accepted: November 12, 2022

Öz

Burada tanıtacağımız metin çeşitli ödemleri içeren bir belge olup yerlilerle ilgili bir takım bilgiler sunmaktadır. Bir kaç belgeden bildiğimiz su ordaline bir örnek de bu metinde yer almaktadır. Ölen bir kimsenin yaşadığı zamanın ve Harla isimli bir yerlinin nehre gitmesinin tarihleme olarak kullanıldığını görmekteyiz. Yerli şahıs adlarının Hititçe isimler taşıması da dikkat çekicidir.

Anahtar Kelimeler: Eski Asurca, Kültepe, Ödeme Belgesi, Su Ordali, Yerliler

Payment Note Mentioning River Ordeal from n/k Archive

Abstract

The text presented here is a text containing various payments and provides some information about the Anatolian natives. An example of the river ordeal, which we know from several documents, is also included in this text. The time when a deceased person lived and a native named Harla went to the river are used as dating. It is also noteworthy that the names of local people are in Hittite.

Keywords: Old Assyrian, Kültepe, Payment Notes, River Ordeal, Natives

* Prof. Dr., Ankara Üniversitesi, Eskiçağ Dilleri ve Kültürleri Bölümü, Sumeroloji Anabilim Dalı, cecen@ankara.edu.tr, ORCID: 0000-0003-2291-6426.

25 bine yakın Kültepe Tableti içerisinde su ordali konusunu işleyen metin sayısı, birkaç adedi geçmemektedir. Su ordali ile ilgili bilgiler içeren metinler, Cahit Günbattı tarafından daha önce bir makale şeklinde yayınlanmıştır.¹ Bizim yayınlayacağımız tablet bir ödeme listesi özelliğinde olup ödemelerle ilgili zamanın bazı vuku bulmuş olayların bir tarihleme notu şeklinde kaydedildiğini görmekteyiz. Bu anlamda ilgili tabletin 12-13. satırlarında “*i-nu-mi Ha-ar-lá a-na Í.İD i-li-ku*” “*Harla, su ordaline gittiği zaman*” anlamındaki bir cümle karşımıza çıkmaktadır. Yine 9-11. satırlarda “*i-nu-mi DAM Ú-li-li-ma-an ta-áb-lu-tù*” (*Uliliman'ın eşi yaşadığı zaman/ölmeden önce*) şeklinde bir geçiş daha karşımıza çıkmaktadır. Bu tür Anadolu yerlilerine ait sosyal olayların tarihleme olarak verilmesi ve kullanılması çok sık olmasa da görülmektedir. Bu tür olayların tarihleme olarak kullanılmasına ait bilgi ve belgeler daha önce Çeçen tarafından bir makale şeklinde yayınlanmıştır.² Bu metinde geçen iki örnek ilk defa karşımıza çıkan yeni bilgilerdir.

Günbattı, yukarıda belirttiğimiz su ordali ile ilgili makalesinde, bu hukuki cezalandırma geleneğinin Anadolu orjinli olacağıyla ilgili bir görüşü vardır. Bizim transkripsiyon ve tercümesini verdiğimiz yeni belgemizde Günbattı'nın savunduğu tezi destekleyen bir geçişin olduğu açıkça görülmektedir.³ Cezalandırmaya tabi tutulan *Harla*, yerli bir şahıs adı olarak görülmektedir. Yine aynı şahısın metnimizin 4. satırında “*Šu-pi-ú-ma-an ša Ha-ar-lá*” (*Harla'nın Šuppiuman'ı*) şeklinde onunla ilişkili, daha önceki Kültepe metinlerinden iyi bildiğimiz Hitit orijinli bir şahıs adı olan Šuppiuman'ın geçişi, *Harla* isminin Hitit kökenli bir ad olduğunu ortaya koymaktadır.⁴ Yine aynı metinde *Ulili-uman* şahıs adının da geçmesi bu görüşümüzü destekleyen bir diğer Anadolu orjinli ve Hititçe ismin görülmesi ile de desteklenmektedir.⁵

¹ Cahit Günbattı, “Eski Anadolu'da "Su Ordali"”, *ArAn* 4, (2000): 73-88. Nehir ordali olarak da bilinen bu uygulamanın Asur belgelerindeki geçişleri ve konuyla ilgili tartışmalar için bkz. Faruk Akyüz, “Asur Belgelerinde Nehir Ordali”, *OANNES* 2/2, (2020): 165-177.

² Salih Çeçen, “Koloni devri Anadolu'sunda Tarihi ve Sosyal Olayların Asurlu Tüccarlar Tarafından Tarihleme Olarak Kullanılması”, *DTCFD* 35, (1991): 49-59.

³ Yerlilerin uyguladığı bir diğer ordal ise İçme ordalidir. Bir suçlama ya da iddia ile itham edilen bir kimse tanrılarına ait bir kadehten sıvı içerek beyanda bulunulan bu uygulama ile Eski Mezopotamya'da karşılaşmamaktadır. Su ordali gibi içme ordaline dair örnekler de Hititçe belgelerde yer almaktadır. İçme Ordali ile ilgili ayrıntılı bilgi için bkz. Ömer Kahya, “Kültepe'den “Tanrının Kadehini İçme” Örneği”, *ArAn* 11/2, (2017): 45-58.

⁴ Šuppi kelmesinin “temiz, pak” anlamı için bkz. Ahmet Ünal, *Hititçe-Türkçe Türkçe-Hititçe Büyük Sözlük, Hattice, Hurrice, Hiyeroglif Luvicesi, Çivi Yazısı Luvicesi ve Palaca Sözcük Listeleriyle Birlikte* (Ankara: Bilgin Kültür Sanat Yayınları, 2016), 412.

⁵ Ululi kelimesinin “yeşillik!” anlamı için bkz. Ünal, *Hititçe-Türkçe Sözlük*, 562.

Kt n/k 2114

- Ö.y. 1 $\frac{1}{2}$ *ma-na* KÙ.BABBAR *a-na*
A-šur-ma-lik DUMU *Ú-sà-nim*
áš-quí $\frac{1}{2}$ *ma-na a-na*
Šu-pí-ú-ma-an ša Ha-ar-lá
- 5 $\frac{2}{3}$ *ma-na* 3 $\frac{1}{2}$ GÍN *a-na* 3 TÚG.HÍ
ša` Ha-de₈-e $\frac{1}{2}$ *ma-na* 7 $\frac{1}{2}$ GÍN
a-na 6 TÚG.HÍ *ša qá-tim*
a-na A-šur-lá-ma-sí 14 GÍN
a-na TÚG.HÍ *í-nu`-mì* DAM
- 10 *Ú-li-li-ma-an*
ta-áb-lu-tù 17 GÍN
- A.k. *a-na* TÚG.HÍ *i-nu-mì Ha-ar-lá*
a-na Í.ÍD *i-li-ku*
- A.y. 11 $\frac{1}{2}$ GÍN *a-n[a*
- 15 *ša* DUMU *Kà-sí-a* [
a-na E-na-nim *lu?` a? im?`*
i-na $\frac{1}{2}$ *ma-na* K[Ù.BABBAR]
ša Ú-li-li-[ú-ma]-an
al-qé-ú 10 [+ x G]ÍN
- 20 *a-na nu-ki-r[i-bi-i]m* *áš-quí*
 15 GÍN *a-na Ha-da-a*

Tercüme:

1-3) Yarım mina gümüşü Usānum'un oğlu Aššur-mālik'e ödedim.

3-16) Yarım mina'yı Harla'nın (adamı) Šuppiuman'a, 2/3 mina 3 ½ sheqeli Hadē'nin 3 top kumaşı için, ½ mina 7 ½ sheqeli *qātum* cinsi 6 top kumaş için Aššur-lamassi'ye, 14 sheqeli kumaşlar için, Uliliman'nın eşi yaşadığı zaman (ölmeden önce) 17 sheqeli kumaşlar için, Harla su ordaline gittiği zaman 11 ½ sheqel Kasia'nın oğlunun [] için, Ennanum'a[]

17-21) Benim aldığım Uliluman'ın yarım mina gümüşünden 10+x sheqeli bahçıvan için ödedim. 15 sheqeli Hada için.

KAYNAKÇA

- Akyüz, Faruk. "Asur Belgelerinde Nehir Ordali", *OANNES* 2/2 (2020): 165-177.
- Çeçen, Salih. "Koloni devri Anadolu'sunda Tarihi ve Sosyal Olayların Asurlu Tüccarlar Tarafından Tarihleme Olarak Kullanılışı", *DTCFD* 35 (1991): 49-59.
- Günbattı, Cahit. "Eski Anadolu'da "Su Ordali"", *ArAn* 4 (2000): 73-88.
- Kahya, Ömer. "Kültepe'den "Tanrının Kadehini İçme" Örneği", *ArAn* 11/2 (2017): 45-58.
- Ünal, Ahmet. *Hititçe-Türkçe Türkçe-Hititçe Büyük Sözlük, Hattice, Hurrice, Hiyeroglif Luvicesi, Çivi Yazısı Luvicesi ve Palaca Sözcük Listeleriyle Birlikte*. Ankara: Bilgin Kültür Sanat Yayınları, 2016.

Kt n/k 2114 Ön Yüz

Kt n/k 2114 Arka Yüz